

21. YY PERSPEKTİFİNDE TÜRKİYE’NİN AB SÜRECİ

Onur DİKMENLİ

İstanbul Üniversitesi - Ulaştırma ve Lojistik Yüksekokulu
Avcılar Kampüsü
E-posta: onur@istanbul.edu.tr

Özet

Türkiye'nin AB'ne tam üye olabilmek için siyasal, sosyal ve ekonomik alanlarda nelere dikkat etmesi gerektiği Roma Anlaşmasının imzalanmış olduğu 1957 yılından günümüze kadar olan zaman zarfında değişmiş olan konjonktür çerçevesinde bu çalışmada incelenecektir. Uzun sürmesi beklenen ve ucu açık olan müzakere döneminde Türkiye'nin karşılaşılabileceği zorluklar ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ekonomik değişim, siyasal değişim, sosyal değişim, Avrupa Birliği, tam üyelik.*

Alan Tanımı: Ülke düzeyinde yapılan çalışmalar / Ekonomik Entegrasyon / Uluslararası İktisat / Uluslararasılaşma

TURKEY'S FULL MEMBERSHIP TO EU AT THE PERSPECTIVE OF 21st CENTURY

Abstract

The relationship between Turkey and EU was established officially with Turkish membership application to EU in 1959. From 1959 to 2010, the world conjuncture has changed greatly. The changing conjuncture has also changed value judgements and expectations of EU and Turkey.

Political, social and economic conditions that Turkey has to take notice to be a full member of European Union will be analysed according to the changing world conjuncture and the difficulties which Turkey will experience in the open end accession negotiations will be discussed in this paper.

Key Words: *Economic change, social change, political change, European Union, full membership.*

JEL Classification : F01, F02, F15, F5

1. GİRİŞ

Türkiye ile Avrupalı ülkeler arasında yüzyıllardır inişli çıkışlı bir şekilde devam eden ilişkiler sonucunda 3 Ekim 2005 tarihinde taraflar arasında tam üyelik müzakereleri başlamıştır. Bu tarihten itibaren Türkiye – AB ilişkilerinin yeni bir boyut kazanmasıyla kültürel, siyasi ve ekonomik açıdan birbirlerinden farklı olan taraflar ortak olabilmek için karşılıklı olarak, ne kadar süreceği ve sonucu belli olmayan, müzakere sürecine başlamışlardır.

2. 21. YY'DA “BATI” FARKLILAŞMASI

SSCB'nin tarihteki yerini alması ve ÇİN'in uyguladığı politikalarla uluslararası platformda koşullar değişmiştir. Oluşan yeni düzende, fiilen ABD süper güç konumuna geçerek dünya üzerinde egemenliğini arttırmaya başlamıştır.

ABD'nin dünya liderliğini yapmaya çalıştığı yeni dönemde Avrupalı ülkeler ile görüş ayrılıkları da çıkmaya başlamıştır. Fransa Avrupa'nın eski egemen gücüne kavuşmasını isteyerek ABD'ye gerektiğinde karşıt bir güç oluşturmak istemekte iken diğer ülkeler ise Avrupa'nın eski gücüne kavuşmasını istemekle birlikte ABD ile eşit güçler arasında bir işbirliği modelini kendileri için daha uygun görmekte dirler. Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkelerinin (MDAÜ), ikinci görüşe daha sıcak bakmaları ABD'nin uluslararası gücünü, pekiştirmesine yol açmaktadır. MDAÜ'lerin Irak Savaşında Fransa ve Almanya'yı değil de (farklı derecelerde olsa bile) ABD'yi desteklemiş olmaları ABD'nin bu ülkeler için vazgeçilmesi zor bir ortak olduğu gerçeğini ifade etmektedir (Grigorescu,2008,14).

Günümüzde AB, ABD ile boy ölçüşerek görüşünü Soğuk Savaş Dönemine göre, daha çok savunabilecek konuma gelmiştir. Bu durum Türkiye gibi AB'ye üye olmak isteyen ama ABD ile de arasını açmak istemeyen ülkeler için önemli bir sorun olmaktadır.

Soğuk Savaş Döneminde Türkiye(jeopolitik konumundan dolayı), AB ve ABD ile iyi ilişkiler geliştirerek taraflar arasındaki görüş ayrılıklarına dikkat etmemiştir. Her iki tarafı da “batı” olarak görmüş ve batı'dan gelen demokratikleşme, ekonomide devletin rolünü azaltılması vb. isteklere de önem vermemiştir (Müftüler,1996,5)

Üyelik müzakerelerinin başlamasıyla Türkiye amacına büyük ölçüde yaklaşmıştır. Yürütülmekte olan müzakereler ile kendi geleceğini AB ile gören Türkiye, AB'nin görüşlerine daha çok dikkat edeceğini de vurgulamaktadır. AB'ye verdiği önem oranında da ABD'nin canını sıkarak süper gücü karşısına alma tehlikesiyle yüzyüze gelebilmektedir.

Yaşadığı ikileme rağmen Türkiye, “stratejik ortaklıklar” kurarak ABD'yi yanına alarak denge sağlamıştır. Müzakerelerin başlaması ise Türkiye'nin AB Müktesebatını kabul ederek uygulamaya geçireceğinin uluslararası kamuoyuna ilan edilmesi anlamına geliyordu. Türkiye, AB'de geçerli olan bütün düzenlemelere uyacağını ve karşılıklı görüşmelerle belirlenecek bir zaman diliminde hayata geçireceğini taahhüt ediyordu (Üçer,2006,5).

Türkiye'nin bulunduğu coğrafyada ABD ve AB'nin, çıkarları çatışmaktadır. Rusya ve Orta Asya Ülkelerinin sahip olduğu enerji kaynakları ve enerjinin 21. Yüzyıl için önemi göz önüne alındığında çıkar çatışması ön plana çıkmaktadır. Türkiye, olası gelişmeleri de dikkate alarak, elindeki fırsatları ulusal çıkarları doğrultusunda en iyi şekilde değerlendirmelidir.

3. TÜRKİYE'NİN AB ÜYELİĞİ

2010'un Avrupa'sı 1959'un Avrupa'sından oldukça farklıdır. Aradan geçen yarım asırlık zaman sürecinde Avrupalı ülkeler kendi aralarında ekonomik entegrasyonu büyük oranda tamamlayarak siyasi entegrasyona geçme çalışmalarına ağırlık vermeye başlamışlardır.

1993 Haziran'ında Kopenhag'da gerçekleştirilen zirvede alınan kararlar ile AB, tam üyeliğin kriterlerini de belirlemiştir. Esas olarak MDAÜ'ler için belirlenmiş olan ve tarihe Kopenhag kriterleri olarak geçen bu kararlar Türkiye'nin üyeliğinin gerçekleştirilmesi için ekonomik ve siyasi alanlarda yapması gerekenleri içeren bir liste niteliği taşımaktadır (Tekin, 2005,10).

Kopenhag Kriterlerine göre bir ülkenin AB'a tam üye olabilmesi için; kurumsal istikrara ulaşarak demokrasi ve hukukun egemenliğinin sağlanması, insan hakları ve azınlık haklarının muhafazası ile iyi işleyen bir pazar ekonomisinin varlığının sağlanması gerekmektedir (Berument, Kılınç, Yücel,2005,6).

AB, özellikle de Alman, kamuoyu Türkiye'nin üyeliğinin her iki tarafın yararına olması gerektiğini belirterek adaylığın tam üyelik ile sonuçlanabilmesi için son sözü kendisinin söyleyeceğini ifade etmektedir (Schoen, 2005,9). Tarafsızlığa gölge düşüren bu yaklaşım ile AB, kendisine açık bir kapı bırakmış olmaktadır.

3.1. ÜYELİK İÇİN TÜRKİYE'NİN DİKAT ETMESİ GEREKENLER

Türkiye ile AB arasında olan gelişmişlik farkı Almanya ve Fransa gibi AB'nin kurucu ve yönlendirici ülkeleri söz konusu olduğunda daha da belirginleşmektedir (Slaus, 2007,7). Ekonomik, kültürel ve dini açıdan Avrupalı ülkelere farklı olan ve tarihinde Avrupalı ülkelerin çoğu ile savaşmış olan Türkiye'nin üyeliğe kabul edilmesi hem AB hem de Türkiye açısından gerçekleştirilmesi her iki tarafında yararına olan ama her iki taraf için de zor olan bir iştir (Tekin,2005,13).

Türkiye AB'a üye olan son 12 ülke ile de karşılaştırıldığında söz konusu fark ortaya çıkabilmektedir. Örneğin 5 yaşın altındaki her 1000 çocuktan 42'si her yıl Türkiye'de ölmekte iken bu oran AB'a son üye olan 12 ülke için 6'dır, Türkiye'de her 1000 kişiye 119 doktor düşmekte iken son 12 üye'de 289 doktor düşmektedir (Eder,2003,10).

AB üyeleri kamu yönetimlerini birbirleriyle yakınlaştırarak uyumlaştırmışlardır. Üye olmak isteyen ülkelere AB, Avrupa kamu yönetimi ilkeleri çerçevesinde hareket etmesini istemektedir. AB'ye üye olmak için başvuran ülkeler ulusal kamu yönetimi sistemlerinde uygulanacak standartlarla ilgili herhangi bir resmi topluluk müktesebatı mevcut olmamasına rağmen, katılım kriterlerini karşılayabilmek için kendi kamu yönetimi sistemlerini reforme etmek ve bu noktada AB kriterlerini hesaba katmak zorundadırlar (Okçu,2005,17).

Avrupa Parlamentosu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi vb. uluslararası kurumların yetkilerinin artırılmasıyla yukarıya doğru, yerel yönetimlere ve hükümet dışı sivil toplum kuruluşlarına ağırlık verilmesiyle de aşağıya doğru devletin yetkilerinin devredilerek Türkiye'de karar alma ve uygulama sürecine farklı kesimlerin katılımının sağlanması gerekmektedir. Devletin merkez de olduğu bir sisteme sahip Türkiye'de mevcut yapının değişmesi zor ve zaman alıcı olacaktır (A.J.,2001,16). Son zamanlarda ulus devlet ve geleceği üzerine Türk kamuoyunda yapılan tartışmalar da dikkate alındığında bu dönüşüm sürecinin sancılı geçmesi beklenmektedir (Üçer,2006,9).

Şirketlere belirli koşullar çerçevesinde yapılan yardımlara benzer bir sistem Türkiye'de de kurulmalıdır. Devlet yardımları Türkiye'de, her şeyin belirli bir sistem çerçevesinde yapıldığı AB'den farklı olarak, önceden planlı ve daha sonra izlenmesi şekli yerine içinde bulunulan durum ve şartlar doğrultusunda yapılmaktadır. Kendiliğinden, gelişigüzel yapılan bu yardımlar sonucunda hem yardımı alan şirketin hayata geçirmesi gereken köklü değişiklikler geciktiği hem de yardımı al(a)mayan diğer şirketler aleyhine haksız bir durum yaratıldığı için ekonominin genel işleyişi de zarar görmektedir.

AT anlaşması tüketicilere tahsis edilen sosyal nitelikteki yardımlara, doğal afetler veya olağanüstü olaylar nedeniyle oluşan zararların tazminine yönelik yardımlara, az gelişmiş yörelerdeki ekonomik

gelişmeyi destekleyen yardımlara, Avrupa'nın ortak çıkarına hizmet edecek projelere tahsis edilecek veya bir üye devlet ekonomisindeki ciddi bir karışıklığı iyileştirecek yardımlara, belirli faaliyetler veya alanların gelişimini hızlandırmak için verilen yardımlar ile kültürel mirasın desteklenmesini sağlamak için verilen yardımlara izin vermektedir (Emek,2006,3).

Türkiye, devlet yardımlarını yeniden yapılandırdığı takdirde ve oranda AB ile bütünleşmesini hızlandırarak sağlaştıracak, ekonomisini daha rekabetçi bir seviyeye getirecektir.

3. 2. TÜRK EKONOMİSİNİN DIŞA AÇILMASI

1990'lı yıllarda Türk ekonominin büyüme hızı ile AB ortalaması yakın seviyelerdeydi. Yüksek nüfus artışı, ekonomide yaşadığı krizler ve enflasyon oranının yüksekliği Türkiye'yi, zamanla, AB ortalamasının gerisine itmiştir. Türkiye'de devletin ekonomide oynadığı rol AB ortalamasından yüksektir. Yapılan yasal düzenlemelerin sayısı artmış olsa bile Türkiye henüz istenilen boyutta işleyen bir serbest piyasa ekonomisine sahip değildir.

24 /01 /1980 tarihinde alınan kararlar ile Türk ekonomisinde dışa açılma hız kazanmıştır. 1950 yılında Demokrat Partinin iktidara gelmesiyle birlikte ekonomide yabancılara, tekrar yer verilmeye başlanmıştır. 1950 sonrası dönemde "ithal ikameci" politikalar izlenmiş olsa bile büyüme için gerekli olan kaynağın yabancı sermaye ile Türkiye'ye girişine izin verilmiştir. Yabancı sermaye girişi büyümeyi desteklemiş ve Türk ekonomisi 1950 – 2001 arasında, 1987 yılı fiyatlarına göre 10.826,90 Milyar TL'den 107.911,17 Milyar TL büyüklüğüne ulaşmıştır (Beyazıt,2004,8).

1980 yılından sonra Türkiye kapsamlı bir ekonomik program değişikliği ile "ihracata dayalı büyüme stratejisi" uygulamaya başlamıştır. Ekonomisini dışa açarak dış ticaretini arttırmıştır. 1980 yılında 10,820 Milyar \$ olan Türkiye'nin dış ticareti 2005 yılında 189,927 Milyar \$ olarak gerçekleşmiştir (Hepaktan,2007,6).

Hammadde ve ara malından yoksun olan Türkiye, bu ihtiyacını ithalatını arttırarak karşılamaya başlamıştır. 1980 – 2005 arasında ihracatın ve ithalatın GSMH içindeki payı artış göstermiştir. Söz konusu dönemde ihracatın GSMH'ye oranı %4,3'den %20,3'e, ithalatın GSMH'ye oranı ise %11,3'den %32,3'e çıkmıştır (Hepaktan,2007,7). Toplamda ise dış ticaretin GSMH'ye oranı aynı dönemde yaklaşık olarak %20'ler seviyesinden %70'ler seviyesine ulaşmıştır (Voss,Murphy,2006,71).

Türk ekonomisinde yaşanan bu "değişim" faaliyetleri "hızlı" ve "gerekli alt yapı tam olarak hazırlanmadan" gerçekleşmiştir. Başta hukuk olmak üzere kamu finansman açığının ne olacağı ve bu açığın nasıl kapatılacağı konularında gerekli hazırlıklar yapılmadan, Türkiye'nin maruz kaldığı bu hızlı değişim sonucunda ekonomide büyük çalkantılar yaşanmıştır. 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz sonrasında uygulanmaya başlanan ekonomik program öncesine kadar karşılaşılan önemli bir sorun olan enflasyon sorunu Türk ekonomisine büyük zarar vermiştir. Kısa vadede yaşanan ticari şokların, uzun vadede ise uygulanan parasal politikalar ile ödemeler dengesinde yaşanan şokların etkili olduğu enflasyon, gelir dağılımını kötüleştirilmiş, verimli olmayan ekonomik faaliyetlerde artışa yol açmış, ekonomide kayıtdışılığı arttırmış, doğrudan yabancı yatırımları azaltarak büyük çarpıklıklara yol açmıştır (Diboğlu, Kibritçioğlu,2004,11).

Yaşanan her ekonomik kriz sonrasında Uluslararası Para Fonu'ndan (IMF) sağlanan kredilerle sorunlar aşılmış ama yapılması zorunlu olan yapısal düzenlemeler yapılmadığı için de ulaşılan çözümler "yüzeysel" olarak kalmışlardır (Yılmaz, Korkut,2003,13). Ayrıca, IMF'nin karşılaştığı

her soruna, ülke koşullarına göre ayırım yapmadan, aynı reçete ile cevap vermesi Türkiye'nin sorunlarını gidermeyerek daha da derinleştirmiştir (Akyüz, Boratav,2003,16).

Türk ekonomisinin, AB gibi, kendisinden büyük bir ekonomi ile entegre olmasıyla yaşanacak değişimin büyüklüğü göz önüne alındığında, olumlu ve olumsuz sonuçları olacaktır. Türk ekonomisi ve işletmeleri yeni koşullara hazırlıklı olmalıdır.

AB katılım sürecinin Türk ekonomisi üzerindeki olası etkileri; Türk imalat sanayinin dışsal çerçevesini belirleyerek dış ticaret performansı ve küresel değer zincirleri içindeki konumunu belirlemesi, ekonomide modernizasyon sürecinin sürdürülebilirliği açısından önem arz etmesi ve Türkiye için oluşturulan sanayi politikalarının genel çerçevesinin AB politikalarıyla uyumlu olmasının sağlanması şeklinde belirtilmektedir (Ekonomi Etütleri,2007,30).

Dünyanın en büyük ekonomik bloklarından birinin uyumlu bir parçası olabilmek için Türk ekonomisi, Türkiye'nin rekabet gücünü arttıracak doğrultuda, yeniden yapılandırılmalıdır. Türk işletmeleri istikrarlı, zengin ve büyük bir pazara girebilme imkanına kavuşacaklarken sermaye ve teknoloji gibi alanlarda dünyanın sayılı büyüklükteki işletmeleri arasında yer alan AB işletmelerinin Türk pazarında serbestçe hareket edebilecek olmalarından dolayı şiddetli bir rekabetle de karşılaşacaklardır.

3. 2. 1. GÜMRÜK BİRLİĞİ

1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe giren GB antlaşması, Türk ekonomisinin AB ile bütünleşmesinde önemli bir aşama olmuştur. Sanayi mallarının karşılıklı ticaretinde gümrük vergilerini ve işlemlerini yeniden düzenleyerek azaltan GB antlaşması sonrasında Türkiye'nin, dış ticaret işlemlerinde, uyguladığı korumacılık oranları azalmıştır.

GB antlaşmasıyla Türkiye'nin AB ile dış ticaretinde uygulamış olduğu ortalama % 10,22 olan nominal korumacılık oranları % 1,4'ler seviyesine, üçüncü ülkelere uygulamış olduğu nominal korumacılık oranları da ortalama % 6,92'ler seviyesine kadar azaltılmıştır (Eder,2003,16).

Eşit olmayan güçler arasında yaşanacak entegrasyon sürecinin yol açacağı zorluklar ile mücadele etmek durumunda kalan Türkiye, aynı zaman da AB'nin kendisinden kaynaklanan zorluklarında üstesinden de gelmek durumundadır.

AB bütçesinden üye devletlere, tarım ağırlıklı olmak üzere, verilen sübvansiyonlar azaltılmaktadır. Devlet desteklerinin İngiltere önderliğindeki serbest piyasa savunucuları tarafından tamamen ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. İngiltere'nin bu tutumuna devletçilik geleneğinin önemli rol oynadığı Fransa vb. ülkeler de karşı çıkmaktadırlar. Birliğin en kalabalık nüfusuna ve en büyük GSMH'sine sahip ülkesi olan Almanya ise AB'a verdiği miktarın AB'den aldığından daha fazla olduğunu ifade etmektedir.

Üye ülkelerin AB'den aldıkları teşvikler azalmaktadır. Özellikle soğuk savaş döneminin koşulları ile kıyaslandığında bu azalmanın arttığı anlaşılacaktır. Türkiye, AB'a tam üye olduğu takdirde AB hazmetme kapasitesinin zorluğundan dolayı Türk kamuoyunun beklediği, almayı ümit ettiği teşvikleri vermeyecek, veremeyecektir.

AB'a tam üye olmuş bir ülke gümrük vergileri, üçüncü taraflarla olan tarımsal ticaretleri, şeker üretimi ve depolanması ile Katma Değer Vergilerinin ve GSMH'nin bir kısmını üyelik aidatı öder gibi AB'nin toplam bütçesine vermekteyken Avrupa Tarımsal Rehberlik ve Garanti Fonu ile

Avrupa Bölgesel Gelişme Fonları başta olmak üzere çeşitli fonlardan önemli miktarlarda yardımlar almaktadır (Berument, Kılınç, Yücel,2005,9).

AB, yapmayı taahhüt etmiş olduğu ekonomik yardımları çeşitli sebeplerden dolayı yap(a)mamaktadır (Eder,2003,7). Kendisine vaat edilen yardımları al(a)mayan Türkiye de, yaşadığı ekonomik zorluklara, bir yenisini daha ilave etmektedir.

AB'den al(a)madığı ekonomik yardımlar dışında Türkiye, GB Antlaşmasının işleyişiyle ilgili olarak üç olumsuz gelişme ile karşılaşmıştır (Morgil,2006,7);

GB'nin sağlıklı bir şekilde işletilebilmesi için dayanışma ilkesi çerçevesinde AB'nin Türkiye'ye mali destek vermesi öngörülmekteydi. Fakat öngörülen bu mali destek verilmemiş ve Türkiye açısından olumsuz bir sonuç ortaya çıkmıştır.

İkinci olarak yabancı kaynaklı doğrudan yatırımların artacağı beklenmekteydi. Ancak, bu beklenti ve ümitler tam olarak gerçekleşmemiştir.

Son olarak ise, GB çerçevesinde Türkiye'yi ilgilendiren konularda Türkiye'nin karar mekanizmalarında olmaması GB'nin işleyişi açısından bir olumsuzluk olarak ortaya çıkmaktadır.

3. 3. AB ÜYELİĞİ VE DOĞAL ÇEVRENİN KORUNMASI

Müzakere döneminde Türkiye'yi zorlayacağı beklenen önemli bir konu da doğal çevrenin korunmasıdır (Telli,Voyvoda,Yeldan,2008,3). AB kamuoyunda ekolojik dengenin korunması gerektiği yönündeki anlayış son yıllarda kendisine giderek artan bir şekilde taraftar toplamaktadır.

Türkiye'de ekolojik dengeye dikkat edilmesi son yıllarda başlamış olsa bile istenilen seviyeden uzak bir durumdadır. Üyelik için taraflar arasındaki bu dengesizliğin giderilmesi gerekmektedir (Ünalın,Cowell,2009,4).

Türkiye'de doğal çevrenin korunmasında AB ile aynı seviyeye gelebilmek için 70 milyar Euro dolayında yatırım yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır (Tuncay,2006,16). Bu yatırım miktarının 37 milyar Euro'sunun "içme suyu ve atık su", 14 milyar Euro'sunun "endüstriyel kirlilik", 14 milyar Euro'sunune "atık yönetimi" ve 2,8 milyar Euro'sunun "hava kalitesi"nin temizlenmesi alanlarında kullanılması beklenmektedir (Tuncay,2006,17).

AB'ye üye olan 10 MDAÜ ülkesi ile kıyaslandığında doğal çevrenin korunmasında AB standartlarına gelebilmek için kişi başına yapılması gereken harcamada Türkiye 940 Euro ile 1127,5 Euro'nu altında kalmakta hatta 3400 Euro ortalama harcama gerektiren Çek Cumhuriyetinden oldukça iyi bir durumda olmaktadır (Tuncay,2006,20). Fakat toplam nüfus dikkate alındığında Türkiye'nin zor bir sürece girmek üzere olduğu anlaşılmaktadır.

4. SONUÇ

Rönesans döneminden sonra dünyanın çekim merkezi haline gelen ve uzun bir süre bu konumda kalan Avrupa, 20. yy'da, ABD ile Çin, Hindistan ve Japonya başta olmak üzere Asya'lı ülkelerin öne çıkmasıyla, sarsılarak küresel merkez olma niteliğini kaybetmiştir.

ABD'de başlayarak tüm dünyayı saran ve son olarak Euro bölgesi ülkelerinden Yunanistan'ı zora sokan ekonomik kriz ve sonrasında yaşanan gelişmeler, AB'nin merkezinde olan ülkelerin takındıkları tavır ve Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) devreye girmesiyle AB'nin varlığının ve geleceğinin konu olduğu tartışmaları yeniden alevlendirmiştir.

Bu gelişmeler karşısında Türkiye “batı” ile olan ilişkilerinde yeni bir değerlendirme yaparak AB’ a “tam üye” mi (AB’nin içinde olan ama tam ortak olmayan Britanya ile AB dışındaki Norveç ve İsviçre örneklerini de dikkate alarak) yoksa “ayrıcalklı bir ortak” mı olması gerektiğine karar vermelidir.

KAYNAKÇA

Makaleler İçin Kaynakça

A.J.Secor, “*Ideologies in crises:political cleavages and electoral politics in Turkey in the 1990s*”,*Political Geography*,20,2001,539-560

Alexandru Grigorescu, “*East And Central European Countries And The Iraq War: The Choice Between Soft Balancing And Soft Bandwogoning*”,*Communist And Pst-Communist Studies*,41,2008, 281-299

Ali Tekin, “*Future of Turkey – EU relations: a civilisational discourse*”,*Futures*,37,2005, 287-302

Çağatay Telli, Ebru Voyvoda, Erinç Yeldan, “*Economics of enviromental policy in Turkey:A general equilibrium investigation of the economic evaluation of sectoral emission reduction policies for climate change*”,*Journal of Policy Modelling*,30,2008,321-340

Dilek Ünalın, Richard Cowell, “*Adoptation of the EU SEA Directive in Turkey*”,*Enviromental Impact Assesment Review*,29, 2009,243-251

Elif Üçer, “*Turkey’s accession to the European Union*”,*Futures*,38, 2006,197-211

Erdem Hepaktan, “*Türkiye’nin Dış Ticaretinin Gelir Yönlü Analizi*”,*Uluslararası Ekonomi ve Dış Ticaret Politikaları*,1 (2) 2007

Hakan Berument, Zübeyir Kılınç, Eray Yücel, “*Business Cycles In Turkey And European Union Countries: A Perspective To The Membership*”, *Sosyo Ekonomi*, 2005, 1(1), 11-26.

Harald Schoen, “*Turkey’s bid for EU membership,contrasting views of public opinion, and vote choice.Evidence from the 2005 German federal election*”,*Electoral studies*,27,2008, 344-355Ivo Slaus, “*Building a knowledge – based society: The Case of South East Europe*”,*Futures*,39, 2007,986-996

Meltem Müftüler-Baç, “*Turkey’s Predicament In The Post Cold War Era*”,*Futures*,Vol:28,Iss.3,April 1996,255-268

Mehmet Fuat Beyazıt, “*Türkiye Ekonomisi Ve Büyüme Oranının Sürdürülebilirliği*”,*Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 5 (1), 2004

Mine Eder, “*Implementing The Economic Criteria Of EU Membership:How Diffucult Is It For Turkey*”,*Turkish Studies*,4:1:219-244,21/02/2003

Sel Diboğlu, Aykut Kibritçioğlu, “*Inflation,output growth, and stabilization in Turkey,1980-2002*”,*Journal of Economics and Business*,56,2004,43-61

Yılmaz Akyüz, Korkut Boratav, “*The Making Of The Turkish Financial Crisis*”,*World Development*,Vol:31,No:9,2003,pp:1549-1566

Raporlar İçin Kaynakça

Murat Okçu, “*Avrupa Yönetişel Alanına Doğru Türk Kamu Yönetimi: Çok Düzlemli Yönetişim*”, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Aralık - 2005

Jürgen Voss, Declan Murphy, “*Eşleştirme Projesi*”, T.C. Hazine Müsteşarlığı-BMWI, Eylül 2006

Sanayi Politikaları Çalışma Grubu, Ekonomi Etütleri, “*Türkiye'nin Rekabet Gücü İçin Sanayi Politikası Çerçevesi*”, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Temmuz 2007

Uğur Emek, “*AB’de Şirket Kurtarma Ve Yeniden Yapılandırma Yardımları*”, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Haziran 2006

Utku Tuncay, “*AB Çevre Müzakerelerinde Türkiye*”, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Ocak 2006

İnternet Kaynakları İçin Kaynakça

Morgil, Orhan. “*Ekonomik Açından Türkiye – AB İlişkileri ve Gümrük Birliği'nin İşleyiş*”, İşveren, Ocak-2003, (çevrimiçi), 04.09.2006, www.tisk.org.tr/isveren_sayfa,sa:15-32